

«Un Greco» a la col·lecció Roviralta

Es un honor per a la GASETA DE LES ARTS poder donar compte de les adquisicions de les grans col·leccions barcelonines. Avui podem oferir als nostres lectors una reproducció d'una tela d'El Greco que ha entrat a formar part de la molt seleccionada del Dr. Raül Roviralta.

Es tracta d'un Sant Pau.

Es, segons Aurelià de Beruete «l'Apòstol del poble», una figura esprimatjada de cabells i barba negres. La túnica és blava i el mantell carmesí, amb notable harmonia de colors. Apoia la mà dreta en una gran espasa i amb l'esquerra sosté un paper en el què apareix en tres línies aquest text grec: «A Tito, primer Bisbe de l'Església dels cretenses consagrat per imposició de mans.»

Dit text és la subscripció final del tercer capítol de l'epístola dirigida per l'Apòstol a Tito, bisbe de Creta, en lo que s'ha volgut veure el constant desig de l'artista de recordar la seva pàtria originària. En la part superior de la fulla de l'espasa es veu la firma en caràcters grecs.

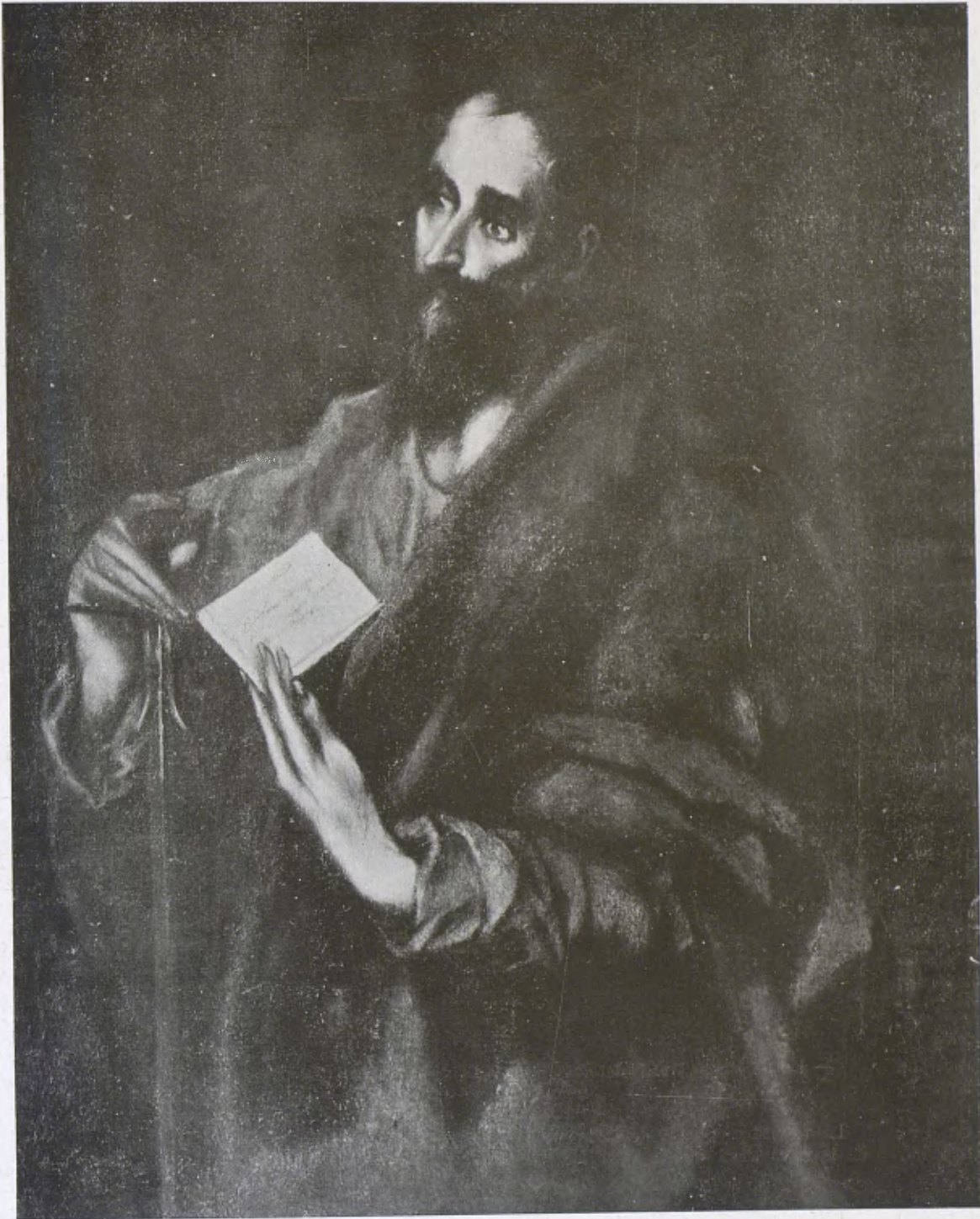
El Greco va demostrar sempre especial predilecció per Sant Pau, i al pintar-lo sol, el va representar constantment, en la mateixa forma i els mateixos detalls d'aquest quadre.

Segons Pijoan, en la seva *Història de l'Art*, aquesta és la característica de tots els grans mestres, que no han tingut mai reparos en repetir els seus assumptes a la lleugera variant del sentiment que és el secret de l'art.

El Museu de Toledo posseeix una tela pariona de la que ens ocupa, però és indubtablement menys fina de dibuix.

Amb dues són de la seva tercera època, i en ambdues el color és meravellósament encès i son pintades a la fuga i amb el nerviosisme que caracteritza la darrera època del genial pintor. El cap és sorprenent de realisme, els ulls singularment com en totes les obres del pintor, tenen aquesta mirada encesa i ultra-terrena que sols El Greco ha sapigut pintar.

Per acabar, permetint-me una consideració d'ordre general sobre el fet de què Catalunya, que tan poc afortunada ha sigut en la possessió

EL GRECO. — «L'apòstol Sant Pau.» Col·lecció del Dr. Raül Roviralta.

(Cl. Vidal Ventosa.)

d'obres importants dels segles XVI i XVII per lo què a El Greco es refereix, té una especial fortuna. Recordi's si no, els magnífics Grecos del Cau Ferrat, el del Museu Víctor Bala-

guer, de Vilanova, el de la parròquia d'Olot, els de les col·leccions Plandiura, Cambó i el que ha motivat aquestes ratlles.

OBERON.

Arquitectura Decorativa Funerària

(Continuació del n.º 38.)

El segon cos estava posat al centre del primer, deixant un espai al voltant, i així proporcionalment els altres, si bé els quatre angles del darrer, les piràmides eren substituïdes per gerros. A cadascun dels quatre costats de la primera grada damunt unes pilastres rellevades hi havien gerros sostenint funeraris pebeters.

El conjunt total estava decorat amb esquisides pintures, els intercolumnis de la primera grada contenien bells targetons amb llegendes elogiant la vida i fama del Rei difunt, en els quatre costats del segon hi figuraven aparells de marineria i trofeus de guerra i les graderies superiors es veien realçades per diver-

sos blasons de S. M., les Barres d'Aragó i molts altres més, al·lusius a varis heroïsmes.

Al cim d'aquest piramidal obelisc reposava la tomba reial coberta de vellut ricament galonejat, damunt hi havia estesa la Porpra Reial i a la part més elevada un preciós coixí de vellut carmesí guarnit de galons i borles d'or, com soli magnífic de Reial corona i sortós llit d'invicte ceptre; el davant una Creu de plata que apareixia com significant l'etern vaticini de restar en pau perdurable'l que es plorava despulsa de la mort.

Servia de diadema a n'aquest monument un pavelló que penjava de la volta del temple, despenentse'n quatre cortines airosoament sostingudes per quatre agegantades estàtues imitant marbre, representant les quatre parts del món, que afegien magnificència al Tímul i embellien extraordinàriament el temple. Tenien per base unes columnes a lo Jònic, col·locades a distàncies proporcionades als quatre angles a manera d'obra exterior del panteó, sostingudes per uns peus quadrangulars amb exquisides motllures. Els primors de tota l'obra es veïan realçats per l'imponderable acopi de llums que l'il·luminava amb crescuda quantitat de ciris de varies mides, blandons i atxes, acompanyat el total, de multitud de poesies castellanes i inscripcions llatines tan carinyoses com ben compostes.

Descripció del Tímul erigit al creuer de la Catedral de Barcelona l'any 1829 per als funerals dedicats a la Reina Maria Josefa Amèlia.

El primer cos consistia en un sòcol de 11 pams d'alçària de figura quadrada, amb una part sortint a cascuna de les cares en les que hi havia unes làpides de marbre amb inscripcions dedicades a la Reina, i als angles a les parts sortides, quatre Nèies o Ploranes. Seguia après una graderia que separava el primer cos del segon, que estava format per un basament octogonal de 16 pams d'alt imitant pòrtic, adornat amb pintures de baixrelleu representant a cascuna de les quatre cares la Humilitat, la Caritat, l'Amor matrimonial i l'Honestat, virtuts de les

que estava posseïda la Sobirana. Als quatre xamfrans dels angles hi havia estàtues simbolitzant les Virtuts cardinals.

Venia a damunt el tercer cos alt de 14 pams amb llegendes en llatí, als angles, grans gerros imitant marbre, cobert amb el drap mortuori guarnit de franja i serrell d'or, i a sobre l'urna decorada amb les insígnies Reials sostinguda per quatre lleons figurant ésser de metall, engrapant els escuts d'Espanya i Saxònia.

A la capçalera del fèretre un gerro daurat desprenent seguidament perfums, i als peus una estàtua bronzejada inclinada damunt d'ell aguantant l'escut d'armes de Barcelona amb actitud plorosa, significat el sentiment de la ciutat per la mort de la seva Reina.

Aquest Túmul era cobert per magnífic pavelló amb serrell i cordons d'or del què es desprenien quatre cortines fermades a les grans columnes que formen el creuer de la Catedral; el total acompanyat de multitud de ciris, llànties i pebeters.

Com és de veure, lo exposat no és altra que un tast del molt que resta per a descobrir i estudiar referent a n'aquesta manifestació d'art, que en el segle XVIII especialment, deixà notes ben dignes d'ésser analitzades a utilitat de la història artística de nostra terra, en temps passats.

AURELI CAPMANY.

Les Joies d'en Masriera a l'Exposició de París

Una de les notes sobresortints de la instal·lació del Foment de les Arts Decoratives a l'Exposició de París, fou sens dubte la instal·lació dels argenteros barcelonins Masriera-Carreras. L'art d'en Lluís Masriera, Director artístic dels famosos obradors, excel·lí en elles amb la delicadesa dels esmalts i la sòbria aplicació de les pedres; amb l'aplicació destre del cisell i la bellesa de les formes dels objectes. Apart l'aspecte artístic, la tècnica perfecta d'aquestes obres de joieria, es guanya l'admiració dels entesos. Més enllà de les recompenses oficials justament guanyades, en Masriera estima la confiança que alguns grans argenteros de París varen fer-li, de què havien enviat el seu personal de taller a examinar les obres.

El nostre artista, a càrrec del qual va anar la direcció de la instal·lació de la rotunda del *Grand Palais*, obtingué al costat del seu triomf com a decorador, el triomf que com a argenter es mereixia. No oblidem que la renovació de la nostra joieria, cap a l'any 1900, fou iniciada per ell, i que potser, d'aquella febrada del modernisme, les poques coses que han quedat sostingudes per les seves valors artístiques, són les joies d'en Lluís Masriera.

La GASETA DE LES ARTS s'honora avui amb la reproducció d'algunes de les obres exhibides a París, en les quals dins la més estricta modernitat l'artista ha sabut conservar la gràcia de la tradició i el nervi indispensable de la solta.

EL TESOR ARTÍSTIC DE CATALUNYA

Ha sortit el primer quadern

Llibreria Catalonia
Plaça Catalunya, 17
i totes les llibreries

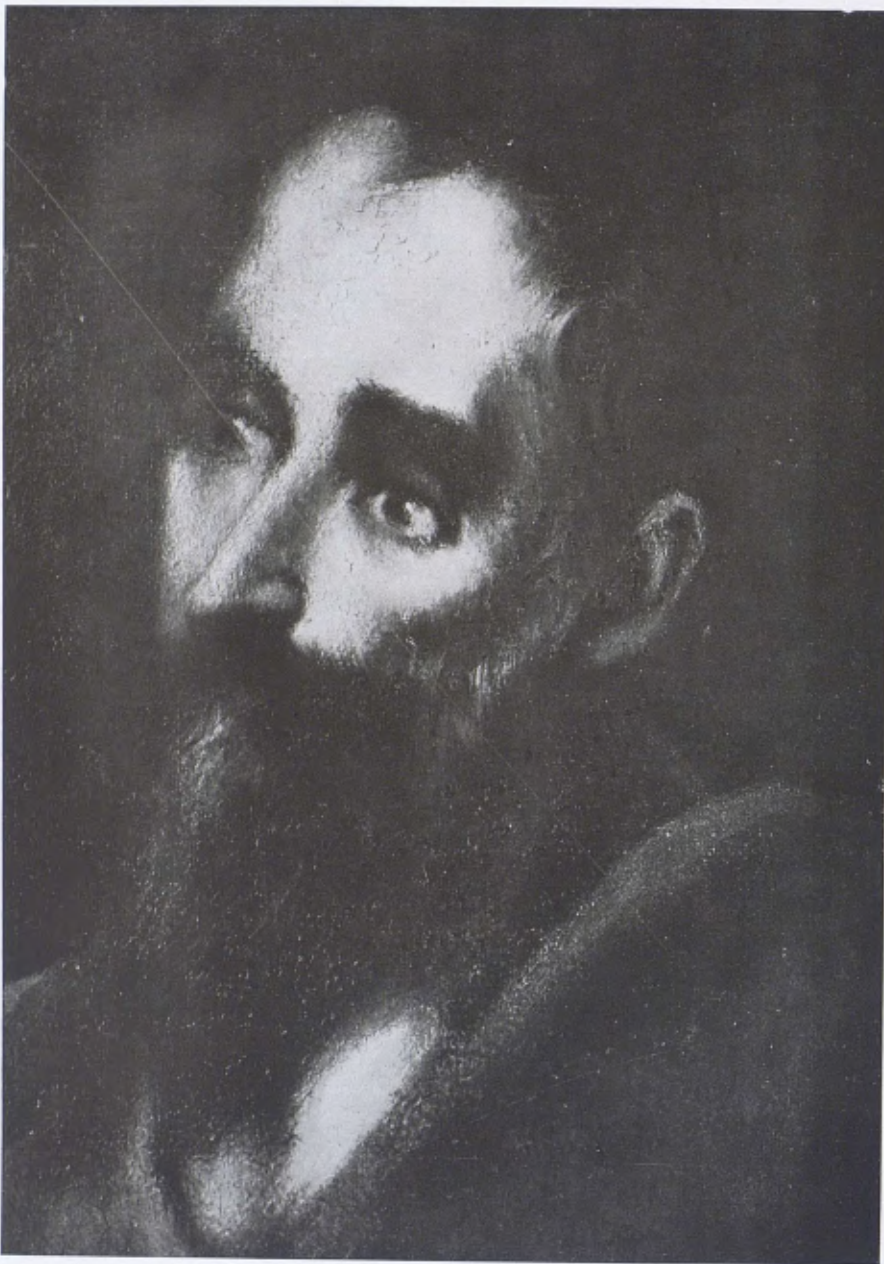
Enric-Cristòfor Ricart. — Pintor

Cap de les vegades que he parlat d'en Ricart i del seu indiscutible mestratge de dibuixant i de gravador al boix, he deixat de parlar de les seves qualitats remarcables de pintor.

El dibuixant, el gravador i el pintor es fonen, en el seu cas, en una harmonia perfecta.

Recordo que les primeres pintures que vaig veure d'en Ricart — era a l'època ja un poc llunyana, ai las!, de la meua revista *Trossos* — em varen sorprendre per la seva gran animació, per la seva extraordinària simpatia.

Les línies, certament, resultaven

EL GRECO. — Detall del quadre de la Col·lecció del Dr. Raül Roviralta.
«L'apòstol Sant Pau.» (Cl. Vidal Ventosa.)

La unitat d'esperit de la totalitat de la seva obra és ben manifesta.

* *

L'Enric-Cristòfor Ricart, com tots els joves artistes catalans — dues o tres excepcions a part — s'és nodrit de la moderna pintura francesa.

Els noms més característics de l'Impressionisme, del *Fauvisme*, i fins i tot del Cubisme, es troben en la gènesi de la seva obra.

En Ricart ha estat sempre del seu temps i pel seu temps. S'ha entregat com calia. Ha complert amorosament amb la seva època.

En Ricart, però, és d'aquells que no es venen l'essencial.

Ha dat el què es podia dar.

El què no es pot donar — que és la independència de moviments del cos i de l'ànima de la seva raça —, en Ricart no ho ha donat.

Per això la seva obra té un valor positiu, per això la seva obra serva unes possibilitats de moviments de durada, per això la seva obra transpuia una irradiadora simpàtica exemplaritat.

* *

massa anguloses, els volums s'esgraven massa encarrats, els colors picaven massa fort.

Tot plegat es ressentia d'una duresa excessiva.

* *

D'aleshores ençà l'obra d'en Ricart ha evolucionat molt.

Les línies — sense perdre caràcter —, s'han anat fluidificant; els volums — fent sempre acte de presència —, s'han anat fonent; els colors — vius com abans —, s'han anat endolint.

La terra i el cel de les seves pintures s'han humanitzat...

* *

L'Enric-Cristòfor Ricart ha estat i és encara un gran viatger.

Coneix els principals museus i les principals col·leccions d'Europa.

Aquest artista és, però, al mateix temps, l'esperit més pintorescament casolà — en el sentit admirable de la paraula —, el cor més senzillament devot de casa nostra.

JOSEP MARIA JUNOY.

De la dolenteria més grossa que vaig fer a Barcelona

L'amic Folch continua demanant-me que li escrigui coses del meu temps per a la GASETA i no s'em acut res més que explicar la història de la pedra.

Si, la pedra. Una pedra que per culpa meua per poc porta desgràcies i causa la guerra entre els macips de Girona i els de Barcelona.

Doncs és el cas que el primer any de les excavacions d'Ampúries, que compto devia ésser el 1907, al començament, la cullita més aviat va ésser magre. Jo m'estava un dia al museu remenant les primeres caixes de trencadissa de ceràmica que acabaven d'arribar de l'Escala, quan va entrar D. Manuel Cazorro, que era aleshores director del Museu de Girona i secretari de la Comissió de Monuments. Al veure'm en aquella feina ell també s'hi va posar, i remenant l'esmicolament que sortia de les caixes, ens va venir a les mans un tros de pedra marbre de cosa d'un centímetre d'ample per dos de llarg. Tenia tres o quatre lletres gregues; era, evidentment, un fragment d'una inscripció, però tan petit que no s'en podia esperar ni llum ni fum. Amb tot va interessar en gran manera a en Cazorro, perquè desseguida va veure que era un altre tros de la mateixa làpida de la que ja en tenien tres bocins al Museu de Girona. Jo coneixia bé els trossos de Girona perquè són, o eren, quasi els únics fragments d'inscripcions gregues que s'han trobat a Ampúries i desseguida em va semblar una desgràcia que tres bocins fossin a Girona i nosaltres tinguéssim que guardar aquell altre tros — per petit que fos — a Barcelona.

— Per què no s'el emporta — ara que ningú ho sap — i el posa junt amb els altres a Girona? — vaig dir-li a en Cazorro.

Ell me va mirar tot sorprès d'una tal proposició. Certament, mai se l'hi hauria ocorregut a ell fèrme-la a mi ni que jo pogués fer-la a ell; però jo era aleshores gairebé una criatura i no mirava prim amb tal que fos a fi de bé. Doncs en Cazorro es va fer pregar una mica i a l'últim es va ficar la pedra a la butxaca i s'en va entornar a Girona aquella tarda mateixa.

Jo ja no pensava amb la pedra ni amb en Cazorro — ni que fossin al món —, quan un dia en Casellas, al veure'm, va aixecar els braços al cel i entre rient i desesperat em va dir:

— Doncs què ha fet, sant cristià! Diuen que ha donat una pedra de l'ajuntament al Museu de Girona! I no s'en ha armat poc de rebombori! L'alcalde ha rebut un ofici donant les gràcies per una pedra que tenen a Girona i a casa la ciutat ningú no en sap res...

Desseguida em vaig veure venir la pedregada. Sabia poc o res de lleis municipals, però conceixia de sobres que l'ajuntament no es pot despendre de res, com no pot comprar res si no és debatut pel concell i aprovat pels vocals associats, a més del governador i de qui sap qui més...

— Qui els feia enviar cap ofici, ni gràcies, ni *cuentos* als senyors de Girona!... — és l'únic que s'em va acudir de dir.

Jo vaig explicar el que feia al cas a en Casellas, qui va continuar rient; en Prat s'hi va ficar, vaig anar a veure un grapat de concellers i, per

fi, tot es va arreglar, no sé si tornant la pedra els de Girona i donant-los nosaltres un amotllat o si l'amotllat va venir a Barcelona i ells es van quedar la pedra i dos o tres oficis de bones paraules a més a més. Resultat: que en un armari del Museu de Barcelona hi deu haver un escrupuló de guix amb tres o quatre lletres, testimoni de l'intercanvi de les dues ciutats, mostra de bona amor, prova de bon seny, penyora d'esperit científic, etc., etc.

Però ja es comprén que amb la mala que em portaven a mi, no devien acabar aquí les coses.

— Que no ho sap quina n'ha fet? Ha donat una pedra—que dic—, un marbre amb inscripcions gregues al Museu de Girona, sense dir res a ningú...

— Què em diu ara! Una lápida grega!...

— Sí, sí. D'Ampúries, la única que s'ha trobat en aquestes exca-

LLUÍS MASRIERA. — Braçalet, esmalt transparent, or i pedres.

LLUÍS MASRIERA. — Braçalet, esmalt transparent, or i pedres.

vacions que han costat un Congo...

— I és per casualitat que ho hem sapigut. Sort que la Comissió de Monuments de Girona ha sigut prou decent d'agrair-ho amb un ofici a l'Alcalde!... Pensi, lo que no sabem; perquè qui fa un cove fa un cistell...

Encara em sembla que ho senti. Va durar més d'un any que em xiulaven les orelles amb: «La pedral! La pedral! La pedral!...»

J. PIJOAN

Picasso i l'impressionisme

L'impressionisme ignorà les lleis més essencials que condicionen l'obra pictòrica. L'impressionisme oblidà les lleis fonamentals que han governat la superfície pintada en totes les grans èpoques de l'art. L'impressionisme convertia la pintura en un art amorf i l'arrastrava fatalment vers la bancarrota fraudulenta.

I, «que serait actuellement la peinture si Picasso n'eût jamais quitté Barcelone?», es pregunta alarmat Maurice Raynal.

La fallida de la pintura, però, no es consumà totalment. L'andalús genial, del carrer de la Mercè saltà *rue Ravignan*. I la regeneració pictòrica s'inicià fatigosament.

Picasso és l'anti-impressionista tipus.

Els impressionistes afirmen que tot dins la natura és llum i color. L'impressionisme, dominat per la color en detriment de la forma, acaba per no preocupar-se més que dels innombrables matisos que re-

vesteixen i adornen les coses per obra i gràcia de la llum, acaba per no preocupar-se més que dels infinits jocs de la llum sobre els objectes, els quals perden sobre la tela tota forma i tot pes.

Art predominantment visual. Monet no és res més que un ull. Cézanne ho digué. I Seurat. I tots aquells que, dins l'impressionisme, enyoraren la geometria. I tots aquells que, després de l'impressionisme, començaren a sentir amb tota la violència d'un imperatiu rotund la necessitat de construir. Art predominantment visual, l'impressionisme, car són únicament els nostres ulls que ens parlen de l'inefable pessigolleig de la llum sobre els objectes.

L'art de Picasso, al contrari, és un art absolutament formal, doncs eminentment intel·lectual, car no és per mitjà dels nostres ulls, sinó per mitjà d'una operació del nostre cervell que constatem que sota el lluminisme desagregador, que sota tots els matisos infinitament subtils, que sota tots els jocs de la llum que varien a cada hora, a cada minut, que sota la color que passa hi ha una forma que roman.

«Tot és esferes i cilindres» digué Picasso, després de Cézanne, després de Seurat, després que tots els grans mestres ho afirmaren. I Picasso aprèn la lliçó de Cézanne, la porta fins a les darreres conseqüències i ens lliura les obres aspres i estructurades de la primera època del cubisme on els volums són rigorosament posats en valor, on tots els elements naturals són reduïts violentament a figures geomètriques perfectament definides, on tots els objectes es converteixen implacablement en una ordenada teoria de cubes, de cons, de cilindres, d'esferes. El pintor malagueny, alhora, es reclou voluntàriament dins una gama severíssima de tons, dins una monocromia gairebé absoluta: rígida simfonia de grisos amb lleugeres concessions a l'ocre, de tant en tant. Austeritat reparadora. Ascetisme purificador. Necessària penitèn-

cia després de la disbaixa impressionista.

Hem dit que a l'impressionisme l'interessen, més que l'objecte, els jocs de la llum i llurs variacions sobre la superfície de les coses. Es el teixit de matisos que vol fixar sobre la tela, no el cos que aquest teixit recobreix. I per l'impressionisme, apassionat pels efectes lluminosos momentanis que juguen sobre les coses, l'objecte acaba per no comptar.

Picasso, al contrari, intenta representar les coses el més completament possible, i, guiat pel seu desig d'absolut, portat per la seva dèria d'expressar l'objecte en la seva totalitat, arriba fins al tactilisme. «Després de Chardin cap pintor no havia palpat els objectes que pintava», diu André Salmon en comentar la fixació simultània sobre les teles de Picasso de totes les cares d'un objecte per tal de definir-lo integralment.

Picasso pinta les coses, no tals com les veiem, sinó segons la conceixença que en tenim. Per a representar un vas, per exemple, el malagueny, dins el perfil geometritzat d'aquest vas, inscriu un cercle que ens indicarà que el vas és rodó. Exacta definició intel·lectual de l'objecte i, alhora, síntesi perfecta de la superfície i de l'espessor, i única manera d'indicar la profunditat, damunt un quadre de dos dimensions, sense recórrer al *trompe l'œil* dels realistes que no és altra cosa que la inútil temptativa de foradar la tela. Oposades a les obres impressionistes, les obres de Picasso afirmen plenament el predomini de la concepció sobre la visió.

I finalment — Picasso antitesi, encara, dels deixebles de Monet — l'impressionisme, desarmat davant la natura, es deixa dominar per ella i s'hi lliura voluptuosament.

Picasso, al contrari, la domina, la faisona, la sotmet a la seva voluntat creadora. Picasso parteix d'una composició preconcebuda i consulta després la natura com un repertori de formes bo i imposant-li el ritme preestablert. Es l'autèntic predomini de la plàstica sobre la representació.

Heu's aquí, doncs, lleugerament esbossades, les diferències fonamentals que separen Picasso dels impressionistes. Més que tota la tinta que s'ha vessat, l'obra de Picasso constitueix la més enèrgica argumentació que s'ha intentat contra l'impressionisme. Picasso ha estat el mur de contenció més eficient que s'ha oposat al torrent desbordat de l'impressionisme. Picasso ha salvat la pintura del naufragi i aquesta glòria legítima no li serà regatejada per ningú.

SEBASTIÀ GASCH.

Les darreres obres d'Iu Pascual

Iu Pascual, un dels mestres de la nostra pintura de paisatge, té oberta des del 16 de febrer, una exposició de les seves darreres obres a les Galeries Arenas. En elles, la pintura del nostre artista, arriba a punts d'intensitat pictòrica extraordinària i damunt l'emoció que evocuen tot-hora els seus paisatges, cal afegir-hi els encisos d'una matèria rica i saborosa.

La llarga carrera del noble artista, plena d'esforços i de conquestes, serà objecte pròximament d'un comentari en la nostra GASETA, que reproduirà algunes de les darreres obres del pintor. Ara sols ens cal dir que en Pascual ha lograt amb el seu mestratge, la verba pictòrica profundament emocionada i elegantment continguda, que fa la glòria i la solidesa immarcescible dels clàssics.

Unit a la gloriosa tradició del nostre paisatgista Iu Pascual, ha assegurat per a l'avenir els seu nom, en la seguida dels mestres que des de Rigalt ençà formen una línia preciosa. A l'atenció dels entesos i dels «amateurs», oferim l'esforç del mestre pintor.

No sabriem dir d'una o altra de les obres exposades. Assenyalem la nostra preferència per *Les Boires del Montsant*, n.º 2; *Els corals de l'Argany*, n.º 4; *Els cingles de Ciurana*, i les bellíssimes notes *Les Gilettes* (Sol Ponent, n.º 11) i *Segalessos* (Claps de sol, n.º 14); *Coll d'Uria*, n.º 17; *Castelljullit*, n.º 18; *El Pont Trencat*, n.º 19, i *Veïnat d'en Cirera*, n.º 20, que forma part del cicle d'Olot, son així-mateix obres exquisides.

L'enhorabona a mestre Iu Pascual.

LLUÍS MASRIERA. — Copa, or i esmalt.

LLUÍS MASRIERA. — Braçalet, or i esmalt.

LLUÍS MASRIERA. — Vas, argent repujat.

Orígens del Renaixement Barceloní

(Continuació del n.º 37.)

I així és com, tenint en compte la ignorància crassíssima de l'època i del medi en què va viure en Viladomat (1), s'han volgut anotar en favor seu certes nocions d'història artística, certes notícies de noms de pintors famosos, com a cosa inusitada a Barcelona en aquells temps. Tals s'han aduïdes, per exemple, algunes cites d'autors universals que

(1) «Constame por relacion del Difunto Don Manuel Tramullas, acreditado Pintor de esta Ciudad, que hallándose de tránsito en Barcelona Don Antonio Rafael Mengs, le acompañó aquí al claustro del convento de PP. Observantes de San Francisco para ver los cuadros de la vida de este Santo, pintados por Viladomat; y habiéndolos considerado con mucha reflexión, preguntó, ¿en qué años fué su mejor tiempo? se le respondió que desde el de 1700 hasta cosa de 1740; y entonces dijo redondamente: *fué el mejor pintor que tuvo España en su tiempo*. Replicóle Tramullas nombrándole varios españoles y extranjeros, que entonces tenían crédito en la Corte; pero le atajó Mengs, diciéndole: *¿Me cree V. m. á mí ó no?* — (Actes de l'Escola de Llotja, 27 Diciembre 1803. — Oración del académico doctor D. Joseph Farriols. — Barcelona, Imprenta de Francisco Suria y Burgada, Impresor de S. M. 1803.)

ENRIC-CRISTÒFOR RICART. — «El Repós.» Decoració del Foment del Treball.

(Cl. Serra.)

posa en boca del seu advocat, en el decurs del Plet contra el Col·legi de Pintors barcelonins. En el fervorós al·legat que fa en pro del dret inviolable de difondre l'ensenyança artística i d'educar la joventut contemporània, pregunta en Viladomat als prohoms del gremi si, en el cas de que vingués a residir a Barcelona un gran pintor, famós al món per les seves obres, també li privarien de tenir deixebles, pel sol fet de no ésser Col·legiat. I, a propòsit de grans mestres estrangers, no sols esmenta, com s'havia fet abans, algun pintor de l'antiguitat hel·lènica (1) sinó que cita a Miquel Angel, a Rubens i fins a Lucca Giordano, un seu contemporani, com qui diu (2). Mes, semblants noms en boca d'un pintor, que havem de suposar culte, tant per l'obra que ha deixat com pel magisteri que va exercir, no deuen causar la més mínima estranyesa. Els qui de tal erudició fan gran supòsit, obliden indubtablement que en Viladomat deuria saber de cor l'Arte

(1) Potser en certs documents oficials firmats pels pintors de Barcelona, seria consuetud esmentar, quan vingués el cas, algun pintor grec, ja que en una petició a Felip II, feta en 1596, el gremi diu el següent, en lloança de l'art de la pintura: «requereix tan ingeni y inteligencia que ab molta gran rahó que ha — com a Heroes — famosíssims foren per ella celebrats los Ubal (?), Apelles, lo docte Zeús y altres molts pintors...» (Arxiu Municipal de Barcelona. — Ordenacions y Crides de 1595 a 1602. — Fol. 155 y segs.) Si no'n retreuen cap més altre, baldament fos d'esma com aquests, tal volta és perquè se'ls acaba'l repertori de noms cèlebres. I això fa suposar que aquells pintors barcelonins desconeixien les obres dels escriptors castellans del segle XVI, tractadistes de coses d'art o traductors dels autors italians que de tals matèries escrivièn. Perquè... si haguessin conegut sols l'existència dels grans mestres del Renaixement, no haurien anomenat a Leonardo, a Raphael, a Buonarrotti?

(2) Vegi's aquest capítol de la «Rèplica» esmentada, en el que en Viladomat fa gala del seu esperit irònic: «23. Otro si, dize que, supuesto lo referido (les pretensions del Col·legi) si llegado el caso de que se encontrasse en esta Ciudad

de la Pintura d'en Pacheco, impresa l'any 1649, i sobretot *El Museo Pictórico* d'en Palomino, obra completada l'any 1724 amb la biografia dels pintors i escultors il·lustres, tant espanyols com estrangers. Adhuc el prestigiós concepte en què en Viladomat sembla tenir a Lucca Giordano, podria creures degut a influències d'en Palomino, qui dedica elogi sobre elogi al pintor hispano-napolità i confrare seu, fins a l'extrem de justificar-lo en els majors dels seus desvaris.

De totes maneres, és probable que únicament en aquell període de barroquisme triomfant, se li acudís a un home ple d'equilibri, com era en Viladomat, citar a *Lucca ja presto* al costat de Miquel Angel i Rubens.

S'ha de presumir, per altra banda, que de grans pintures estrangeres, en Viladomat no n'hauria vistes mai, per la senzilla raó de què, ni a Barcelona el en el restant de Catalunya, n'hi havia. Havent coincidit el Renaixement italià amb la nostra perdició política i social, Catalunya va restar anul·lada per a l'intercanvi d'obres d'art, i els Raphael i els Tiziano, així com els Rubens i els Van Dyck, que emprenien el camí d'Espanya, anaven a parar a les esglésies i als palaus de les terres castellanes. Tot lo més que aquí tinguéssim, eren còpies, còpies dolentes d'altres còpies detestables fetes pels pintors locals de la nostra decadència, demés de Guidos i Marat-

algun Pintor de grande habilidad y sin comparación mayor que todos los Colegiados, o bien viniesse a ella algun Pintor extranjero tan grande como el mismo Apeles, Parrasio, Miguel Angel, Rubens o Jordan u otros a estos semejantes y quissiesen pintar y hazer su residencia en la misma Ciudad, no es dudable que habrian de passar por los exámenes y tomar su licencia, pero si se les prohibia la enseñanza e instruccion a la Juventud en tan supremas habilidades, a mas que fuera cosa ridicula, extraña y disonante, es mas que evidente que seria dicha prohibicion contraria a la utilidad y bien público, pues quedaria esta Ciudad y aun los Reynos de España, defraudados de los Discipulos de tan grandes Pintores, solo por los respetos y atenciones de el Col·legio, y es Verd.» (Arxiu del Reial Patrimoni. — Núm. 3 — A, a.)

tas, Dolcis i Sassoferratos de tercera o quarta mà. Tal, pel menys, es desprén de les galeries particulars dels col·leccionistes barcelonins, organitzades amb les despulles de la crema dels convents. Per això és que quan, per l'ocupació francesa de principis del segle XIX, les noves autoritats de Barcelona varen projectar establir un Museu de Pintures per a la ciutat, no's va arrellegar, que es sàpiga, cap obra de pintor famós. En Josep Flaugier, que durant l'ocupació exercia entre nosaltres de veritable dictador artístic, va començar una

razzia de quadres i quadrets pels convents i cases religioses, però, segons sembla, lo millor que hi va trobar varen ésser pintures del país, probablement dels Juncosa (1).

Mes, si el nostre Viladomat, per no haver sortit de Catalunya en sa vida, no havia pogut veure obres d'aquests pintors universals que cita, és segur que, poques o moltes, les coneixeria per les reproduccions de l'època, làmines, aiguaforts, gravats... Adhuc s'ha dit (2) que en la seva juvenesa s'havia inspirat en una reproducció del cèlebre *Davallament* de Rubens per a fer un quadre d'igual tema, en el qual tot lo que el gran original d'Anvers ofereix d'esperit fastuós, d'exuberància flandresa i de grandiosa revolada, el pintor barceloní va substituir-ho per sentiment místic i etnicisme català.

(1) Dona llum sobre aquesta matèria, el Diari del P. Ferrer, *Barcelona Cautiva*.
(2) FONTANALS DEL CASTILLO: Antonio Viladomat, ps. 104 i 105. (Aquest llibre, estranyíssim per la seva crítica i estranyíssim per la manca de coordinació i estil, ja havem dit que, en lo tocant a biografia, està molt documentat.)

E.-C. RICART. — «Flors i fruits.» Decoració del Foment del Treball. (Cl. Serra.)

E.-C. RICART. — «La Festa.» Decoració del Foment del Treball. (Cl. Serra.)

Mes, en tesis general pot afirmar-se que no és solament aquell quadre primicial el quin revela tals caràcters, sinó l'obra entera del pintor, pertanyi a la seva joventut o a la seva maduresa. Representeu-vos una línia més atenta a la correcció de les veritats usuals que a la impensada meravella dels grans estils; imagineu-vos una disposició metòdica, senzilla i poc movimentada; figureu-vos, demés, un color sobri i harmònic, curiosament variat o pesadament terrós, segons els passatges i les èpoques, després, poseu tot això al servei d'un art sincer, ingenuu, que si per un cantó s'inclina a un sentit catalanesc ple de sensatesa i d'equilibri, per l'altra s'enlaira cap a un esperit religiós que a voltes arriba al misticisme... i tindreu quasi definida la característica estètica d'en Viladomat, no exenta de gràcia en molts moments. Així se'ns presenta, per lo comú, el nostre pintor, en lo que té d'espontani, d'original, d'autogènit, per dir-ho en una paraula, i sien quins sien els corrents externs que sobre d'ell puguin influir. En les obres de joventut, en les pintures de la Convalescència, e. gr., es veu clarament que més aviat contribueixen a la incipient formació del seu temperament certs aspectes locals, lletjos i tot, de l'espectacle que el volta, que la depuració d'exemples exteriors (1). Després ja va ésser altra cosa. Perquè, àdhuc prescindint de les indubtables ensenyances perspectivistes i arquitectòniques d'en Bibiena, és evident que, més tart o més aviat, alguna cosa de fora va empeltar-se-li, en lo relatiu a maneres figuratives i expressives, a idealitats de forma, a subtils de color, és a dir, a modalitats especialment pictòriques. En diferents quadres del millor temps del pintor, els de la història de *Sant Francesc*, per exemple, és perfectament fàcil observar-hi, fins a través de l'immanent sentit barceloní, certs tirats, certes escapades vers sentiments i formes d'un aire més universal que, si pel caient graciós i la forma depurada d'algunes verges sembla italiàntzant, en altres tipus de gent del poble i en determinats episodis costumistes sembla neerlandés, així com pren accents francesos en els retrats i en algunes escenes senyori-voles de temes contemporanis. I lo mateix que en les pintures, succeeix en molts dibuixos, croquis i estudis de cartera, alguns dels quals es reproduïxen en aquestes planes (2). Tal capet de Verge, plorosa i adolorida, fa l'efecte d'un Guido Reni catalanitzat; tal testa de pastor o home del poble, il·luminada de baix a dalt, evoca recorts de Honthorst, i tals retratets i escenes de personatges coetanis aparenten tenir més o menys semblança amb algunes figures dels Champaigne o del vell Cochin. Potser, tot plegat, les reminiscències esmentades no sien altra cosa que els aires de família, o la fisonomia general que dona'l temps a les manifestacions d'un mateix període... Però, quan es posen en

(1) Unicament als primers temps del pintor deu referir-se en Ceán Bermúdez, quan escriu: «Se puede decir de Viladomat lo que Cicerón decía de Velejo Patérculo, que todos los progresos que hizo en el arte se los debió solamente a sí mismo, pues los maestros que tuvo no le enseñaron otra cosa que molar colores y preparar lienzos.» *Diccionario Histórico de los más ilustres profesores de las Bellas Artes en España.* — Volum V, article «Viladomat».

— Si la carència de mestres es referís a tota la vida del pintor, mal es compaginaria l'afirmat amb les ensenyances d'en Bibiena, de que dona notícia el propi autor castellà.

(2) Per relació del difunt mestre don

E.-C. RICART. — Retrat d'Antoni Torrents. (Col·lecció Torrents).

compte les nocions que el nostre home tindria dels grans pintors per medi de la lectura, i de llurs obres mestres per medi del gravat..., quan

un pensa, sobretot, en la comunicació personal que va tenir dels trenta als trenta dos anys amb els artistes cosmopolites que servien a l'Arxiduc,

Lluís Rigalt (1814-1894), sabem que dels dibuixos fets per en Viladomat, primerament varen pertànyer, els uns al seu fill Josep (1727-1786) i els altres an en Manuel Tramullas (1715-1791). Tan aquests di-

buijos com aquells varen ésser piadosament recollits, a últims del segle XVIII, per en Pere Pau Montaña, Director de les escoles de Llotja qui, pensant destinar-los a aquelles classes, els va conservar fins a

E.-C. RICART. — Natura morta. Col·lecció Rocamora.

ja no apareix el pintor barceloní tan verge, tan pur d'influències forasteres com s'ha volgut suposar, igual que si semblant virginitat constituís una glòria artística o una insígnia de patriotisme local.

Durant el temps que en Viladomat va passar amb l'escenògraf Bibiena aprenent de perspectiva i d'estils arquitectònics, podria aprendre moltes altres coses entre'ls demés artistes que seguien a l'Arxiduc. No hi havia entre ells el napolità Vaccaro, pintor de la Reial Cambra (1) i retratista del príncep i de la seva gentil muller? No figurava igualment en el real seguici l'escultor alemany Corrad Rodulf, artista també de Cambra (2) que tenia punt en titular-se deixeble del Bernini i havia estudiat a Itàlia i a París? Es clar que ni'l pintor Vaccaro ni l'escultor Rodulf ni el mateix arquitecte i escenògraf Ferran Bibiena estaven dotats per la natura de les excepcionals facultats artístiques que de naixença posseïa en Viladomat. Però així i tot, aquells artistes estrangers, si no duïen genials endevinacions, duïen altres coses que eren cabalment les que mancaven al nostre Viladomat: exemples exteriors, aires de fora, comunicació cosmopolita, universalitat de coneixements teòrics o pràctics... I tal varietat de nocions, tal renovació d'idees, no cal dir si havien d'aixamplar eficaçment les perspectives intel·lectuals d'un pintor que, amb tot i no haver sortit mai del seu país, estava destinat a ensinistrar els seus compatricis en els més diversos rams de les arts gràfiques.

La veritat és que, part amb ensenyances apreses, part amb intuïcions originals, el mestre barceloní se'ns presenta prou armat de totes armes, considerant, sobretot, l'enderriment del lloc i del moment històric, per a professar, amb profit de les generacions futures, el seu apostolat estètic. Perquè, si una cosa pot assegurar-se amb totes les probabilitats de la certesa, és l'eficàcia de l'ensenyança donada per en Viladomat. Tot induïu a fer pensar que va ésser decisiva la influència que, tant les idees imperants com les pràctiques seguides en el taller del mestre del carrer del Bou, varen exercir en les

la seva mort, ocorreguda l'any 1803. — Mes tal propòsit no's va complir, i després la col·lecció tornava a disgregar-se. Uns exemplars, la majoria, anaven a parar en poder del metge col·leccionista Dr. D. Joan Ramon Campaner (primera meitat del segle XIX), qui va fer-los figurar, enquadrats en un àlbum, a la seva galeria artística del carrer de la Canuda. I els demés dibuixos passaven a mans de l'antic professor de Llotja Pau Rigalt (1778-1845) que és el qui ha tramès, de pare a fill, la història de la col·lecció, així com tants altres fets relatius als anys de l'art barceloní. — Des de fa 10 o 12 anys, la col·lecció torna a veure's reunida, ja que l'autor d'aquest estudi ha adquirit dels últims possessors a que s'ha fet referència, els respectius exemplars: els uns dels senyors Valls, hereus del Dr. Campaner; els altres, de D. Agustí Rigalt, últim individu d'aquella dinastia de pintors. Avui, llevat de dos exemplars que conserva la família del Sr. Martí Cardenas, l'autor creu tenir aplegats tots els dibuixos, coneguts, de l'insigne pintor barceloní, ja que també ha ingressat en ses carteres algunes peces disperses, com dues composicions, l'una en colors i l'altra en blanc i negre, que havien format part de l'antiga col·lecció Planella.

(1) El Sr. Carreras i Bulbena, en el seu documentadíssim llibre *Carlos d'Austria i Elisabeth de Brunswick a Barcelona y a Girona*, publica la curiosa llista, en part biogràfica, del personal artístic afecte a l'Arxiduc, entre el qual s'hi compta el pintor napolità Andrea Vaccaro, autor dels retrats dels prínceps, conservats pel actual comte de Belloch i reproduïts en aquell llibre.

(2) CEÁN BERMÚDEZ: *Diccionario Histórico de los más ilustres profesores de las Bellas Artes en España.* — Volum IV, article «Rodulfo».

destinacions de l'art local, lo mateix en el concepte de la figura humana que en els dels aspectes naturals i constructius. Son resultàncies quasi palpables, que encara avui és possible demostrar i fer-les sentir. Des de la instauració d'aquell centre tècnic, esdevinguda sobre'ls anys 1720 o 1721, és fàcil observar com comença a insinuar-se una orientació novíssima que prompte anirà mudant la major part de les formes estilades en les tristes etapes immediatament anteriors.

Es tan notable el canvi que des de llavors s'opera en matèria d'iniciació artística, que durant els regnats de Ferran VI i Carles III deixarà ostensibles rastres en múltiples manifestacions de la nostra imatgeria i dels nostres monuments. Una reacció clàssica, presentida en totes les esferes del pensament universal, vindrà també a rectificar la rimbombància prosaica, les barrabassades ignoscentes, el desenfrè infantivol, la vacuitat inflada del barroquisme local. Fins els menys enamorats dels cànons de Vitruvi, fins els menys amics de pragmàtiques classicistes, és probable que hauran de veure satisfets com, a través d'un art infinitament més savi, més subtil i complicat, prenen les manifestacions barcelonines una apariència més clara, més fina, més selecta o de més bon gust, per dir-ho amb un mot de l'època que, segons en Menéndez i Pelayo, ja denúncia la incipència de futurs subjectivismes...

I no és pas que el nostre barroquisme s'anuli completament i per sempre, amb el magisteri d'en Viladomat. Lo que fa és alterar-se en virtut de fórmules provinents de l'antiguitat i més o menys avariades pel Renaixement italià, que aquí no havien arribat mai a complet desdoblament ni a plenitud de sistema. Estava tan arrelat en la nostra decadència el barroquisme, que, lluny de poder-se arrencar del tot, rebrotarà constantment baix aspectes ben impensats i diversos, entre ells els vinguts de França amb etiqueta *rococo*. En compte de morir-se, conviurà amb les modes clàssiques, deixant-se per elles modificar. I entre fluctuacions i dalts i baixos, les formes borrominesques i churrigueresques subsistiran, més o menys modificades, a través del temps sempre a punt de tornar a treure el cap engallardides, com va succeir a final de la centúria, durant el regnat de Carles IV, i àdhuc al segle XIX, passada la tongada neo-romana d'en Flaugier. Per això és d'agrair an en Viladomat la direcció classicista impresa a unes ensenyances que, durant prop de quaranta anys, varen fer més afinades, més cultes, més correctes les obres gràfiques i plàstiques del nostre país.

Per a donar-se ben bé compte de la influència exercida en tal sentit pel mestre de Barcelona, no hi ha com estudiar-la en els exemples que ens ha deixat, de composició arquitectònica, sens dubte més probatoris que els de figura humana, més demostratius, més fidedignes, ja que, mercès a llur grafisme exacte, són els que menys poden induir-nos a fantasies divagacions. Es una cosa tan clara el canvi operat en formes d'arquitectura, que la pot veure tot hom. Des de que comença a fructificar entre la joventut barcelonina la iniciació donada per en Viladomat, s'observa com paulatinament van desapareixent de la nostra vista les cornisamentes interrompudes, els frontons esmicolats, les columnates retortes, les piràmides invertides

E.-C. RICART. — Retrat de Jordi Panadès. (Col·lecció E. Panadès.)

que en decurs del segle XVII i a principis del XVIII havien farcit els fronts dels edificis i els altars de les esglésies, no destituïts, a la veritat, d'aire pintoresc en certs moments. A arrencar d'aquest punt, ja no veurem, com abans, plintes escalrolats, ni columnes amb losanges o amb imbricacions, ni cartelles desballestades ni paraments de carreus encoixinats, com en tantes fàbriques, prosaïcament monstruoses, de l'època de Felip IV. I lo mateix que aquelles aberracions grolleres, aniran fugin de davant nostre les gradinates monòtones i insubstancials, les alegòriques imatges a punt de caure, els estilobats amb paperets plens d'arrugues i les columnes pseudocorolítiques amb fullatges enrotllats a l'entorn del fust, com totes les demés ramploines que en Josep Vives, pintor de Ca la Ciutat, posava l'any 1700, al monument funerari de Carles II.

Mes, ara ve l'hora de preguntar: amb quina invenció enginyosa, amb quina fórmula, amb quina ordinació, va substituir en Viladomat aquell cúmul d'adefesis? Doncs, amb l'ordinació corintia, senzillament. El preclar artista barceloní pot amb justícia ésser considerat entre nosaltres com el restaurador gràfic del corinti, i potser fins com l'introduïdor modern d'aquell ordre en tota la seva integritat sistemàtica. No volem pas dir amb això que, des del segle XVI, sens anar a temps més remots, ens en haguessin mancat a Barcelona de models d'aquell estil. De columnetes corinties, ben gentils i ben airoses, ja n'hi havia, per exemple, en els finestrals de Casa Gralla. Pilastres corinties, també n'havia estilades mestre Blai en la fatxada nova de la Diputació. Però, en ambdós edificis, columnes i pilastres no

passen d'element exornatiu, extern, fàcilment substituïble per un altre. A Casa Gralla no més servien de línia vertical d'enquadrament entre les gracioses joguines plateresques que florien la fatxada. A la Diputació fan tan sols de divisòria als cossos semi-avençats que flanquejen la majestuosa fatxada, concebuda segons els cànons dels palaus romans de Ghigi, Panfilio, Strozzi (1). En l'un i en l'altre cas, els elements de corinti no formen rigorós conjunt, l'ordre no arriba a sistema i no son, per lo tant, imprescindibles les verticals d'aquell estil que, lo mateix que corinties, haurien pogut traçar-se jòniques o de qualsevolga diversa configuració.

(1) Vide: *Nuova raccolta delle più belle vedute di Roma, dissegnate e intagliate de celebri autori.* — Roma, MDCLXXI.

(Seguira.)

R. CASELLAS.

LES EXPOSICIONS

Sala Parés. — Exposa en aquestes Galeries el pintor Planas Doria, una nodrida sèrie de paisatges i notes de color, plenes de facilitat i de gust pel pintoresc. En moltes d'elles es revela un pintor ambdus posicions magnífiques, en el qual hom enyora que l'esforç que s'escampa en una producció abundosa, no vagi cap a la intensitat i defugui aquesta lleugeresa, que tot i ésser plena de simpatia, manca potser de profunditat en alguns cassos, bé que sempre comporta un agradós ressabi d'emoció.

Rafel Llimona, exposa a la mateixa Sala, belles notes de paisatge plenes d'elegància i finament nacarades. En els seus retrats, incorrectes de forma, el color hi diu harmo-

nies interessants, plenes d'instint i un xic necessitades de profunditat. Rafel Llimona veu i sent el paisatge a través de bons exemples, i manca potser la seva obra del barboteig d'esforç que dóna l'estudi directe i l'emoció que aquest estudi comporta. Home dotat per la pintura, en la seva facilitat interessantíssima hi porta un perill, del qual tenim la seguretat de què es salvarà. Aquesta seguretat es funda en l'avenç notable que es nota en la seva pintura des de la passada exposició.

El ceramista Marian Brugués, exposa una bella col·lecció de ceràmiques catalanes, a la mateixa Sala Parés.

Sala de «El Camarín». — S'ha obert a la Sala de «El Camarín», al carrer de la Corribia, una interessant exposició d'obres de Marquès-Puig, de la qual parlarem en el nostre vinent número.

Galeries Laietanes. — El pintor mallorquí Llorenç Cerdà Bisbal, professor de l'Escola de Belles Arts de Mallorca, té oberta a les Galeries Laietanes una interessant exposició d'obres seves, que amb bon encert titula *Visions de Mallorca*. La visió de l'Illa que ens dóna el pintor Cerdà, dins la tendència del «just medi», és personal. Plena de llum, la pintura del senyor Cerdà, uneix uns coneixements d'ofici notables. La seva visió de realista no s'exalta en els lirismes dels més famosos pintors de l'Illa d'or. L'ànima de l'artista, simplement, va a la consulta del natural, ja bell de si, i a ell s'atent, i el que hi veu ens dóna, amb una estimable bona fe i amb una ciència de pintor, que resolt problemes i dificultats, que més d'un dels visionaris potser no resoldrien.

Exposa en aquestes Galeries el paisatgista Nolas Valls. Hi ha en aquest pintor un temperament de poeta. Els seus paisatges son plens d'una emoció de la natura, profundíssima. Es entre els nostres paisatgistes un dels més emocionats, i per aquí un dels que van més a fons del paisatge i encara un dels que per aquest sentiment, guarneix les seves obres d'una major riquesa de personalitat. Potser sentim per aquest caire de sentiment de Nolas Valls una simple preferència personal, i no vol dir per tal que això sia una valor absoluta en la seva obra; però al costat de molta gent que pinta sense gota d'emoció, aquest poeta de la natura, que és Nolas Valls, ens refresca l'esperit.

La seva pintura aguanta el to del seu espiritualisme. Sòbria i llisa, deixa lliscar aquesta tendresa suau del sentiment que li és propi.

Josep Ariet, pintor enfebrat de treball, ompla aquest any, com l'any passat, la Sala Gran de les Galeries Laietanes. Porta una sèrie de paisatges de les Guílleries, els uns encara tarats de les maneres un xic banals de l'Acadèmia; els més, plens de frescor i d'emoció personal.

La seva pintura respira arreu, però, una gran simpatia i una noble sinceritat. La nota 21, fora de Catàleg, és exquisida i revela ella sola un veritable pintor. Assenyalem encara les «Muntanyes de Cabrera» (número 7) i el «Dia plujós» (n.º 18), plens de veritat i de força evocadora.

Ariet és un pintor estimable al qui voldríem veure esforçant-se cap a la intensitat. L'espectacle de la natura és ple de qualitats: tot ell és una

cosa d'una determinada qualitat, i en la seva pintura potser hom hi trobarà a manca recerca ardida d'això.

A «La Pinacoteca». — Ha estat oberta una interessant exposició-venda de pintura antiga i moderna, procedent d'una col·lecció particular. Hi han obres notables, i entre elles esmentem un retrat d'escola holandesa, damunt taula, del segle XVII.

Galeria Dalmau. — Exposa Vicens Rincón. Es aquest home un pintor en el ver sentit de la paraula. Una intensitat de colorista rica en suggestions, una profunditat sense embussos, unes facultats veritablement sorprenents. Els seus dibuixos, ràpids i plens d'intenció, tiren al tràgic, esqueixats i vius. Rincón però, no té la gràcia. Manca a la seva obra, portentosa en els aspectes que hem dit, un xic més de finor, una engruna més de ponderació. Totes aquestes coses són, però, de les que es poden pendre, de les que una cultura ben dirigida resoldran, i aleshores, Vicens Rincón, l'artista aragonès catalanitzat, que és un gran pintor, serà l'artista complet que tenim la confiança plena de poder elogiar un dia amb els nostres primers artistes.

També exposa a can Dalmau el novell pintor Josep Pujol. Aquest,

QUADERNS DE DIVULGACIÓ ARTÍSTICA DE LA GASETA DE LES ARTS

DIRECTOR: JOAQUIM FOLCH I TORRES

EL TRESOR ARTÍSTIC DE CATALUNYA

Ha sortit el primer quadern dedicat a

El Retaule dels Revenedors

EN PREPARACIÓ: El segon quadern

Els vidres catalans esmaltats

Formaran aquests quaderns, en series, un veritable catàleg artístic monumental de Catalunya

DE VENDA: LLIBRERIA CATALONIA, PLAÇA CATALUNYA, 17
i a totes les llibreries de Catalunya Preu: 5 ptes.

GASETA DE LES ARTS

EDITORIAL POLÍGLOTA. — Petritxol, 8, — BARCELONA
Apareix quinzenalment

Subscripció: Barcelona..... 2 ptes. al mes
Península i Amèrica 30 » l'any
Altres països..... 36 » »
Número solt: De l'any corrent Ptes. 1'25
» anterior » 2

al revés de Rincón, té l'abundor de la gràcia, el sentit de la delicadesa, i la seva pintura és plena d'encisos, i de promeses. Jove encara, va menat per la influència de personalitats diverses. Jaume Mercader, el seu mestre, s'hi sent — cosa molt natural —; Ignasi Mallol també s'hi sent, com en Francisco Vayreda. Josep Pujol sabrà fugir d'aquesta supeditació comprensible a les solucions d'altri, i quan vegi amb els seus ulls, que saben aprofundir la natura, tindrem en ell un ver pintor.

L'obra exposada ara és plena de promeses, i promeses d'aquelles en les quals es pot ben confiar, perquè són en molts casos ja una mica més que una promesa.

L'eminent escultor tallista Felip Coscolla, retornant a l'oblidada tradició de l'escultura policroma, ha tallat, en figures de tamany natural, un grup de «La Flagel·lació», destinat a la processó de Setmana Santa de Vitoria.

L'obra de Coscolla peca d'estilismes. Una subjecció a les formes naturals hauria millorat la seva meritíssima escultura. El to de la policromia és just i encertadíssim. L'esforç i el saber que revelen les escultures així fetes és digne de tot elogi, i elles vénen a assenyalar un camí en aquesta hora de la restauració de l'art litúrgic. Felicitem el notable artista escultor.

GUIA DE LES ARTS I DELS ARTISTES

Pintors

BAIXERAS, DIONÍS CASP, 46.
BENET, RAFAEL MUNTANER, 1, 2.ºn, 1.ª
BIOSCA, JOAQUIM DIPUTACIÓ, 310.
CABANYES, A. DE VILANOVA I GELTRÚ.
CAMINS, JOSEP MALLORCA, 282.
CANALS, RICARD PL. URQUINAONA, 9, 3.ª
CAPMANY, RAMON ESCUDELLERS, 8, TALLER.
CARLES, D. CASP, 56.
CENAC, ENRIC LLÚRIA, 53.
COLOM, JOAN CLARÍS, 99.
DURAN CAMPS, R. DIAGONAL, 335, TALLER.
ESPINAL, M. A. PROVENÇA, 362.
FERRATER, ANTONI DE TRAVESSERA, 120, S. G.
JUNYENT, OLAGUER Bonavista, 22.
LLIMONA, JOAN LLÚRIA, 42, 2.ª
LLIMONA I BENET, RAFAEL BALMES, 19, 2.ºn, 2.ª
MALLOL, IGNASI P. CLARÀ.—OLOT.
MAS I FONDEVILA, A. ... CLARÍS, 30, 3.ª
MASVILA, F. Pg. S. JOAN, 133, ESTUDI
MEIFREN, ELISEU BALMES, 67, 3.ª, 2.ª
MESTRES, FÈLIX DIPUTACIÓ, 289, 1.ª
PERADEJORDI, JOAN ... ARIBAU, 57, 3.ª, 1.ª
RAURICH, NICOLAU BARCELONA, 24 (SARRIÀ)
RICART, E. C. VILANOVA I GELTRÚ.
RINCÓN, VICENTS PETRITXOL, 14.
VAYREDA, FRANCESC P. VAYREDA, 4.—OLOT.

Pintors de retaules

SABATÉ PASTOR, BON.ª PLAÇA LETAMENDI, 34.

Diapositives d'art per a projecció

COL·LECCIONS AESLA... ALDANA, 3, ENT.º

Dibuixant de publicitat

VALENTINES, ISIDRE... R. Castellar, 22 TARRAGONA.

Dibuixants il·lustradors

JUNCEDA, JOAN G. MALLORCA, 259, 2.ºn, 1.ª
MIRET, RAMÓN CÒRCEGA, 333, ENT.

Dibuixants-pintors

CARDUNETS, ALEXANDRE DIPUTACIÓ, 235, 2.ºn, 1.ª
PERADEJORDI, JOAN ... ARIBAU, 57, 3.ª, 1.ª

Dibuixant decorador de mobles

CALVO BALAGUÉ, FERRAN ARIBAU, 222, PRAL., 1.ª

Dibuixants-decoradors

ALEMANY, RAFAEL SANT DOMINGO, 4, (SANT CUGAT DEL VALLÈS.)

Escultors

CLARASÓ, ENRIC GRANADOS, TORRA SANT FRANCESC (SARRIÀ).
FUXÀ, MANUEL ARAGÓ, 329.
LLIMONA, JOSEP DIAGONAL, 410.
MARÉS, FREDERIC MALLORCA, 184, INTERIOR
MARTORELL, SALVADOR ENRIC GRANADOS, 120.
OTERO, JAUME ARAGÓ, 329.
TENAS, JOSEP CARRER NÚM. 16, ENTRE DIAGONAL I CARRETERA DE SARRIÀ.
VILADOMAT I MASSANES, JOSEP SARDANYOLA.

Decoració

LENA, S. A. PL. ANTONI LOPEZ, 15, 3.ª, 2.ª

Decoradors

BADRINAS, A. NEPTÚ, 2 (GRÀCIA).
CASA «ARTS» SALMERON, 6 i 8.

LLONGUERAS, JAUME .. RDA. S. PERE, 36, 3.ª, 1.ª
MARCO, SANTIAGO ARAGÓ, 280.
PALAU, JOSEP MALLORCA, 313.
PARCERISAS I C.ª E. GRANADOS, 90
RIGOL, RAMON ROSSELLÓ, 168.

Decoradors en guix

ÁVILA, JACINTO..... PASSEIG DE ST. JOAN, 73.

Projectistes de jardins

RIGOL ARTUR..... PL. TETUÁN, 18, TENDA.

Acadèmies de dibuix i pintura

BAIXAS PI, 1, 1.ª

Llibreries d'art

EDITORIAL POLÍGLOTA PETRITXOL, 8.
LLIBRERIA SUBIRANA. PORTAERRISSA, 14.

Editors de llibres d'art

EDITORIAL MUNTAÑO-
LA, S. A. PL. CATALUNYA, 9.

Reportatges d'art

SERRA, FRANCESC SALMERON, 156, 2.ºn

Efectes de dibuix i pintura

TEXIDOR, MODEST RBLA. CATALUNYA, 89.
TEXIDOR, VÍDUA E. ... RONDA SANT PERE, 16.

Antiquaris

COSTACARVAJAL CALL, 28, PRAL.
ESCLASANS, MARIA PIETAT, 10 DAR.ª CATED.
GALERIA MONTLLOR... FRENERIA, 5, »
QUER FARRÉS, FR.º ... PALLA, 27.
VALENCIANO, J. CORRÍBIA, 2.

Catifes (Manufactura)

AYMAT, TOMÀS RIUS I TAULET, 21 (SANT CUGAT DEL VALLÈS).
GALÍ, F. (Agent de A. Trono. París) P. DE GRÀCIA, 59, ENT., 2.ª

Construcció i decoració

BASTÚS, QUERALTÓ I C.ª. STA. ELENA, 4 i 6.

Constructors d'obres

OLIVA MALLOL RDA. S. PERE, 48, 2.ºn, 2.ª
CONSTRUCCIONS TEKTON VIA LAIETANA, 40, ENT.º

Ebenistes

BUSQUETS, JOAN P. GRÀCIA, 36.
HOMAR, G. CANUDA, 4.
ORRI, FREDERIC ARIBAU, 226.
REIG I BERNET, LLUÍS... ENRIC GRANADOS, 21.
VAYREDA, RAIMOND... BORRELL I DIPUTACIÓ, 111

Enquadernadors

MIQUEL-RIUS MALLORCA, 207.

Escultors decoradors

SOLER, FRANCESC ARIBAU, 224 INTERIOR.

Escultura religiosa

CAMPS ARNAU, J. M.ª. ... MONTSENY, 77 (GRÀCIA).

Fusteries artístiques

CASAS, VÍDUA DE F. ... DIPUTACIÓ, 119-121.
TARRAGÓ, ENRIC..... CONSELL DE CENT, 283.

Galeria d'exposicions

AREÑAS CORTS, 670.
GALERIES DALMAU... P. GRÀCIA, 62.
GALERIES LAIETANES. CORTS, 613.
MALMEDÉ, L. P. GRÀCIA, 68.
PINACOTECA, LA CORTS, 644.
SALA PARÉS (MARAGALL) PETRITXOL, 8

Joiers

SUNYER, R. CORTS, 643.

Lacador

BRACONS, LLUÍS FOLGAROLLES, 46 S. G.

Làmpares

BIOSCA I BOTEY RBLA. CATALUNYA, 129.

Metalls d'art

BIOSCA I BOTEY RBLA. CATALUNYA, 129.
CORBERÓ, PERE ARIBAU, 103.

Miralls

CAMALÓ, SUCCESSORS DE. LAURIA, 9.

Mobles moderns

BADRINAS, A. NEPTÚ, 2 (GRÀCIA).

Papars pintats

GUASCH, FILL DE JOSEP. RAURICH, 8.
SÀLVIA, FILLS DE SALV... PORTAL DE L'ÀNGEL, 4

Parquets (fàbriques)

BASTÚS, QUERALTÓ I C.ª SANTA ELENA, 4 i 6.
CASAS, VÍDUA DE F. ... DIPUTACIÓ, 119-121.

Pedra artificial

MINGUELL, JOAN PARÍS, 209.

Pintors decoradors

CASALS PEYPOCH, J.... ROGER DE FLOR, 164.
COROMINAS, MANUEL... ASTÚRIES, 14 (GRÀCIA).
TOLOSA, AURELI..... PL. LETAMENDI, 29.
TRUJOLS BLEY, JOAN .. SANT GERVASI, 14 (S. G.)

Plateries d'art

JENSEN, GEORG..... PASSEIG DE GRÀCIA, 90

Reproduccions artístiques

BECHINI, GABRIEL..... ROGER DE FLOR, 162.
PRIU, TOMÀS CONSELL DE CENT, 368.
RENART, J. DIPUTACIÓ, 271.

Tapisseries

BLANCO BAÑERES, H... CALL, 21.
GALÍ, F. (Agent de A. Trono. París) P. DE GRÀCIA, 59, ENT., 2.ª

Tapissers

GILABERT, JOSEP RBLA. CATALUNYA, 68.
LLOSA, PERFECTE..... BALMES, 128, TENDA.

Tapissos (Manufactura)

AYMAT, TOMÀS RIUS I TAULET, 21 (SANT CUGAT DEL VALLÈS).

Vidres d'art

CAMALÓ, SUCCESSORS DE. LAURIA, 9.
GRANELL I C.ª..... ENRIC GRANADOS, 46.
RIGALT, BULBENA I C.ª CASANOVA, 32.

RIGALT, BULBENA i C.^a

VIDRIERIA D'ART I INSTAL·LACIONS

CASANOVA, 32 (entre Corts i Sepúlveda)
TELEF. 5.43-A. BARCELONA

Fusteria

Enric Tarragó

TALLER DE CONSTRUCCIONS:
Consell de Cent, 283. Telef. 3504 A.

FÀBRICA D'ELABORAR FUSTA:
Roger de Flor, 132. Telef. 327 S. P.

H. Blanco Bañeres

Call, 21 (Pl. S. Jaume). -Telef. 190 A.

ALFOMBRES
TAPISSERIES
CORTINATGES
LLENCERIA

TAPISSOS PERSES I D'ESMIRNA
NUSATS A MÀ

PERFUMS

MYRURGIA

BARCELONA

Reproduccions artístiques
en marbre, pedra, etc.

Fundició de bronzes a la cera perduda

Gabriel Bechini

TELÈFON S. P. 120

Roger de Flor, 102, i Consell de Cent, 430
Barcelona

TALLER DE TAPISSERIA I DECORACIÓ JOSEP GILABERT

ANTIGA CASA ROSELLÓ

Es tallen fundes i confec-
cionen tota mena de cor-
tinatges. • Especialitat en
sillons de gran confort.

Passeig de Gràcia, 114 • Telèfon 2634 G.
BARCELONA

GALERIES LAIETANES

Corts Catalanes, 613 Tel. A. 4902

EXPOSICIONS D'ART

TAPISSOS
LÀMPARES
DECORACIÓ

CONSTRUCCIÓ DE MOBLES
D'ESTIL

Ll. Bracons

Lacador

EXPOSICIÓ I VENDA:

J. Mercadé Sala Parés
Passeig de Gràcia, 46 Petritxol, 3 i 5

TALLER:

Carrer Folgaroles, 46 (S. G.)

Areñas

FOTOGRAFIA EXPOSICIONS

Procediments pigmentaris
Gomes
Tintes
Carbons
Esmalts
Venda d'obres
i objectes d'art
Antiguitats
Decoració
Mobles

Corts, 670 (junt al Ritz)

Pintura : Paper : Decoració

Manuel Coromínas

Astúries, 14 Tel. 394 G.
BARCELONA (G.)

Fusteria d'obres i d'estils • Ebenisteria
Instal·lació d'Establiments Comercials
i Despatxos

Vídua de F. Casas

SECCIÓ DE PERSIANES
COLISSES ENROTLLABLES

Diputació, 119 i 121 Tel. H. 860
BARCELONA

XOCOLATES

SON ELS MILLORS

L. Malmedé

Antiguitats i objectes d'art
EXPOSICIONS

Passeig de Gràcia, 68
València, 255

TALLER D'EBENISTERIA
DE

Frederic Orri

Construcció de
mobles de totes
classes

• ARIBAU, 226 • Barcelona
Telèfon 2091 G.

GALERIES DALMAU

PASSEIG DE GRÀCIA, 62 - TEL. 1172 G.

BELLES ARTS
EXPOSICIONS

SECCIONS DE: MATERIAL PER ARTISTES
MARCS, MOTLLURES
OBJECTES D'ART
LIBRERIA
ANTIGUITATS

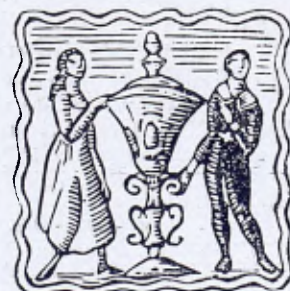
Encuadernacions Subirana, S. A.

Corts, 496

Encuadernacions de luxe,
pròpies per a presents,
de bibliòfil i de tota mena
Especialitats en daurats a mà

Administració:

Libreria Subirana, Portaferrisa, 14

JOIER

TEL. 813-S. P. GRANVIA, 643
BARCELONA
CASA FUNDADA L'ANY 1835

RENART

Reproduccions
Enquadraments
d'art

Diputació, 271
BARCELONA

ANTIGA CASA A. OLIVA
FUNDADA EN 1885

T. Priu Mariné

Taller de daurats • Altars • Imatges
Decoració i reproducció en pasta
d'objectes d'art antic i modern
Casa especial per a la restauració
de retaules antics

Consell de Cent, 368 TEL. 2002 S. P.
(entre Bruch i Girona) BARCELONA

EXPOSICIÓ
Compra i venda de
ANTIGUITATS

J. Valenciano

Corribia, 2, pral.
(Cantonada Plaça Nova)
BARCELONA